

Ulkoministeriö

18.9.2018

Aihe: Ulkoministerin ja ulkomaankauppa- ja kehitysministerin kansalaisjärjestökuuleminen **Suomen tavoitteista ja painopisteistä YK:n yleiskokouksen 73. istuntokaudella**

Ihmisoikeusliitto kiittää mahdollisuudesta lausua Suomen tavoitteista ja painopisteistä YK:n yleiskokouksen 73. istuntokaudella. Tuomme esiin aihepiirejä, joiden olisi mielestämme tärkeää tulla esille Suomen yleiskokouspuheenvuorossa sekä muissa keskusteluissa:

1) Kansainvälisen sopimus pohjaisen järjestelmän puolustaminen

Ihmisoikeusliitto pitää tärkeänä, että Suomi antaa yleiskokouksessa vahvan tukensa kansainväliselle monenkeskiselle, sopimus pohjaiselle järjestelmälle. Suomen kaltaisen pienen ja vauraan maan on syytä korostaa, miten tärkeä monenkeskinen sopimusjärjestelmä on kaikille YK:n tavoitteille, rauhalle, kehitykselle ja ihmisoikeuksille. Oikeusvaltio ja mm. riippumaton oikeuslaitos on uhattuna myös Euroopassa. Tästä ajasta jäävät mieleen sekä monenkeskistä järjestelmää romuttamaan pyrkineet valtiot että ne yhä harvemmaksi käyvät maat, jotka uskaltavat puolustaa toisen maailmansodan kauhujen jälkeen rakennettua järjestelmää. Suomen kannattaa olla yksiselitteisesti ja rohkeasti järjestelmän puolustajien joukossa.

Toivomme erityisesti, että Suomi korostaa kansainvälisten ihmisoikeussopimusten ja niiden täysimääräisen toimeenpanon tärkeyttä. Suomen tulisi tukea puheenvuorossaan myös YK:n ihmisoikeusneuvoston työtä. USA:n kesäkuinen ilmoitus vetäytyä YK:n ihmisoikeusneuvostosta on erittäin huolestuttava, sillä se saattaa rohkaista muita maita kyseenalaistamaan YK:n ihmisoikeusmekanismeja.

Kannustamme Suomea myös jatkamaan osaltaan tarpeellista työtä YK:n rakenteelliseksi uudistamiseksi. Sopimusjärjestelmän ongelmat ja esim. määräaikaisraportointijärjestelmän viiveet ovat Suomen esillä pitämiä haasteita. Järjestelmää ei kuitenkaan voida myöskään uudistaa järkevästi, elleivät valtiot turvaa riittäviä resursseja YK:n ihmisoikeustoimijoille.

Alkuperäiskansojen oikeuksien turvaamiseksi ja myös Suomen toiminnan johdonmukaisuuden vuoksi kannustamme Suomea ratifioimaan ILO:n yleissopimuksen nro 169 sekä varmistamaan, että Suomi noudattaa neuvotteluelvoitetta alkuperäiskansan oikeuksia koskevissa kysymyksissä.

2) Rauhan ja ihmisoikeuksien turvaamisen oleellinen yhteys

Pistimme ilolla merkille, että Suomi otti vuosi sitten yleiskokouspuheenvuorossaan esille ihmisoikeuksien ja rauhan oleellisen yhteyden. Toivomme, että Suomi jatkaa asian esillä pitämistä. Kestävä rauha ei voida saavuttaa ilman ihmisoikeuksien turvaamista. Toivomme, että Suomi kannustaa kaikin tavoin systemaattisempaa yhteistyötä YK:n ihmisoikeustoimijoiden ja rauhanrakennustoimijoiden välille. Suomen tulisi keskittyä toiminnassaan Naiset, rauha ja turvallisuus -päättöslauselman (1325) kolmesta peruspilarista (*participation, protection, prevention*) nykyistä enemmän konfliktien ehkäisyyn. Myös nuoria, rauhaa ja turvallisuutta koskevan päättöslauselman toimeenpanon edistämässä toivomme Suomen korostavan konfliktien ehkäisyä. Työtä on tehtävä laaja ihmisoikeusnäkökulma ja erityisesti moniperustainen syrjintä huomioiden.

Suomen täytyy pitää kiinni omista kansainvälisistä ihmisoikeusvelvoitteistaan ja lopettaa ase- ja sotilastarvikevienti sellaisiin maihin, joissa aseita tai tarvikkeita saatetaan käyttää ihmisoikeusloukkauksiin. Tämä olisi konkreettinen teko rauhan ja ihmisoikeuksien puolesta.

3) Kansalaisyhteiskunnan tilan kaventuminen

Kansalaisyhteiskunnan toimintamahdollisuuksia on rajoitettu viime vuosina lukuisissa maissa, myös Euroopassa. Pidämme tärkeänä, että Suomi jatkossakin korostaa vapaan kansalaisyhteiskunnan toiminnan merkitystä ja antaa vahvansa tukensa ihmisoikeuspuolustajien toiminnalle. Ihmisoikeuspuolustajien toimintaa rajoitetaan esimerkiksi Venäjällä, missä mm. seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen oikeuksiin keskittyvät tahot kohtaavat häirintää ja uhkia. Tuomme huolestuneina esille myös maailman toiseksi väkirikkaimman maan Intian, jossa mm. muslimeihin kohdistuva syrjintä sekä ihmisoikeuspuolustajiin kohdistuvat rajoittamiset ja hyökkäykset näyttävät lisääntyvän. Myös lainsäädännöllä on Intiassakin rajoitettu kansalaisyhteiskunnan toimintamahdollisuuksia. Kansalaisyhteiskunnan tilan kaventuminen vaikuttaa negatiivisesti koko alueen kehitykseen ja turvallisuuteen. Toivomme Suomen ottavaan tämän sopivissa tilanteissa esille, samalla kun voi tyytyväisyydellä todeta Intiassa tapahtuneen positiivisen lainsäädäntökehityksen liittyen seksuaalivähemmistöjen oikeuksiin.

4) Taloudelliset ja sosiaaliset oikeudet

Suomi on yksi niistä YK:n jäsenmaista, joka on pitänyt esillä sitä, että myös taloudelliset, sosiaaliset ja sivistykselliset oikeudet ovat ihmisoikeuksia. Pyydämme, että Suomi jatkaa samalla linjalla. Näiden oikeuksien heikko toteutuminen pitää yllä paitsi köyhyyttä ja osattomuutta, ja linkittyy usein syrjintään. Syrjinnälle alttiit ryhmät ovat tyypillisesti yliedustettuina köyhimpien ihmisten joukossa. Myöskään Suomessa esim. terveyttä, toimeentuloa, vanhustenhoitoa sekä köyhyyttä ja syrjäytymistä ei poliittisessa keskustelussa tunnisteta ihmisoikeusongelmiksi. Toivommekin, että Suomi ottaa myös omassa maassa vakavasti YK:n ja Euroopan Neuvoston suositukset TSS-oikeuksien toteuttamiseksi.

5) Naisten ja tyttöjen sekä seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen oikeudet

Ihmisoikeusliitto kannustaa Suomea jatkamaan arvokasta työtään YK:ssa naisten oikeuksien sekä seksuaali- ja lisääntymisoikeuksien edistämiseksi. **Seksuaali- ja lisääntymisoikeudet** on nähtävä universaaleina ihmisoikeuksina, joiden täysimittaiseen toteutumiseen tulee pyrkiä riippumatta henkilön kansallisuudesta, sukupuolesta, seksuaalisesta suuntautumisesta, etnisestä taustasta tms. Ihmisoikeusliitto toivoo, että Suomi tukee systemaattisesti YK:n toiminnan vahvistamista seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen oikeuksien puolesta. On tärkeää, että koko Suomen poliittinen johto tukee Suomen virallista linjaa seksuaali- ja lisääntymisoikeuksien edistämässä teoillaan ja puheillaan.

Lopuksi **kannustamme Suomea nostamaan esille linkkiä ilmastonmuutoksen ja ihmisoikeuksien välillä**. Tämä on keskeisimpiä aikamme globaaleja keskusteluja, ei vähiten lisääntyvän siirtolaisuuden ja pakolaisuuden vuoksi. Suomen kannattaa olla etunenässä käynnistämässä näitä keskusteluja.

Kaari Mattila
Pääsihteeri
Ihmisoikeusliitto